

Valtiopäivien avajaiset 2.2.2022

Valtiopäivien avajaiset pidettiin koronatilanteen vuoksi ilman kutsuvieraita. Avajaiset lähetettiin suorana verkkolähetyksenä.

Puhemies Matti Vanhanen saapui paikalleen istuntosalissa. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö saatettiin istuntosaliin, ja hän asettui korokkeelle puhemiehen viereen.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö tervehti eduskuntaa ja julisti valtiopäivät avatuiksi:

Arvoisa puhemies! Arvoiset Suomen kansan edustajat! Elämme maailman onnellisimmaksi sanotussa maassa. Paljon täällä onkin hyvin. Tämä on aina joskus hyvä palauttaa mieliin. Kiitollisuus ei ole tunnettu erityisen suomalaisena hyveenä, mutta voimme paljosta kiittää hyvinvointimme rakentajia ja sen varjelijoita. Ajattelen, että siihen joukkoon kuuluvat kaikki suomalaiset.

Paljon on myös aina parannettavaa. Yhteiskunnan, vaikka kuinka vakaan, rakentaminen vaatii jatkuvaa aherrusta. Yhteisten saavutusten, vaikka kuinka juhlittujen, puolustaminen kysyy puolestaan jatkuvaa valppautta.

Ärade talman, bästa representanter för Finlands folk! Det sägs att vi lever i världens lyckligaste land. Och visst finns det mycket som är bra. Det är skäl att påminna sig om detta i landet. Tacksamhet hör kanske inte till finländarnas främsta dygder, men de som har byggt vår välfärd och de som har värnat om den är förtjänta av ett stort tack. Till dem hör enligt min mening alla finländare.

Det finns givetvis alltid mycket att förbättra. Att bygga upp ett samhälle, hur stabilt det än är, kräver ständigt arbete. Att försvara gemensamma framgångar, hur hyllade de än är, kräver ständig vaksamhet.

Aikamme ei tee tätä tehtävää helpoksi, mutta se tekee tehtävän välttämättömäksi. Vakavia huolia on sekä kotimaassa että ulkomailla. Korona koettelee meitä edelleen. Ukrainan rajoilla sodan uhka kasvaa ja Venäjä haastaa Euroopan turvallisuuden perusteita. Ja näiden päivänpolttavien ongelmien taustalla ihmiskunnan yhteiset uhat ja haasteet, kuten ilmastomuutos ja luontokato, jäävät vaille riittävää huomiota.

Olemme kaikki vastuunalaisia näiden haasteiden edessä — keskeisesti me, joille on päätösten tekeminen uskottu, mutta kukin meistä on tekijä, kuka suuremmassa, kuka pienem-

PTK 1/2022 vp Liite 6A

mässä, kaikki mahdollisuuksiensa mukaan. Onhan niin, että maan kunto ja kyky versovat sen kansasta. Väliin on myös hyvä vaihtaa mittakaavaa: keskittyä juuri niiden omien oikeuksien sijasta pohtimaan yhteisiä oikeuksia.

Hyvät kuulijat! Aluevaalit osoittivat todeksi huolet alhaisesta äänestysvilkkaudesta. Hätäisimmät ovat halunneet nähdä tuloksessa suomalaisen demokratian kriisin. Parempi kuvaus ehkä olisi "alku aina hankalaa". Eivätkä olosuhteet olleet helpot ehdokkaille eivätkä ääntäjille, kun koronapandemia jälleen kiristi otettaan.

De välfärdsområdesfullmäktige som nu har valts inleder arbetet med att bygga upp de nya välfärdsområdena. Om, och förhoppningsvis när, arbetet lyckas, ökar välfärden. När välfärden ökar stärks också medborgarnas förtroende och intresse för gemensamma angelägenheter. Det är just förtroende som gemenskapen bygger på. De nya områdena och de nyvalda fullmäktigeledamöterna har mycket att slå vakt om.

Nyt valitut aluevaltuutetut aloittavat työnsä uusien hyvinvointialueiden rakentamiseksi. Jos ja toivottavasti kun työ onnistuu, kasvaa hyvinvointi. Siellä, missä hyvinvointi kasvaa, vahvistuvat myös kansalaisten luottamus ja mielenkiinto yhteisiin asioihin. Juuri luottamuksen varaan yhteisö rakentuu. Uudet alueet ja nyt valitut valtuutetut on asetettu paljon vartijoiksi.

Viime kädessä vastuu on kuitenkin tässä salissa. Hyvinvointialueet ovat valtion rahoituksen varassa. Siitä päättää te. Mutta rahaa tai vaurautta ei synny tässä salissa nappia painamalla. Suomi tarvitsee sekä talouden kasvua että julkisen talouden tasapainottamista. Yksi sote-uudistuksen lupauksistahan oli, että se auttaa tuossa jälkimmäisessä. Tätä siltä on lupa myös odottaa.

Arvoisat kansanedustajat! Geopolitiikan tilanne on muuttunut nopeasti. Venäjän joulukuussa esittämällä vaatimuslistalla ajetaan Euroopan turvallisuusrakenteen perusteellista muutosta. Vaikka Suomeen ei kohdistukaan sotilaallista uhkaa, koskettaa tilanne syvästi myös meitä. Ukrainan rajoilla kasvava sotilaallinen jännite heijastuu koko Euroopan alueelle. Kukaan ei voi ummistaa tilanteelta silmiään. Tätä huomiota Venäjä myös hakee.

Venäjän ne vaatimukset, jotka horjuttavat Euroopan turvallisuusjärjestyksen perusteita, on päättäväisesti torjuttu. Diplomatialla on kuitenkin käyttöä. Ukrainan tilanteen osalta Normandia-keskustelut jatkuvat ja tähtäimenä edelleen on Minskin sopimuksen edistäminen. Myös asevalvonnan ja riskien vähentämisen osalta neuvottelujen jatkamiseen löytynee aineksia. Diplomatian ydin on löytää mahdollinen ratkaisu mahdottomaan tilanteeseen. Tätä meidän kaikkien on nyt tarmokkaasti haettava ja tuettava ja kaikin voimin edistettävä.

Jännitteiden lisääntymisestä huolimatta Suomen kansainvälinen asema on hyvä. Tämän ovat monet viimeaikaiset keskusteluni vahvistaneet. Olemme määrätietoisesti rakentaneet kumppanuuksia ja pitäneet yllä toimivia naapurisuhteita. Näin teemme jatkossakin. Sitä tarkoitan ulkopoliittisen linjamme vakaudella.

PTK 1/2022 vp Liite 6A

Trots de ökade spänningarna har Finland en stark internationell ställning. Detta har bekräftats i många av mina diskussioner under den senaste tiden. Vi har målmedvetet byggt upp partnerskap och upprätthållit fungerande grannrelationer. Det gör vi även i fortsättningen. Detta är vad jag avser med att vår utrikespolitiska linje är stabil.

Tässä tilanteessa Suomen ensimmäinen ja tärkein puolustuslinja kulkee maamme rajojen sisällä - ja täällä asuvien ihmisten korvien välissä. On osattava luottaa toisiimme, siihen, että kukin tekee osansa kykyjensä ja mahdollisuuksiensa mukaan.

Sekä kansainväliseen politiikkaan että kotimaiseen demokratiaan kuuluvat eriävät mielipiteet ja kiivaskin väittely. Keskustelussa on edelleen syytä ymmärtää, että joku toinen voi ymmärtää saman asian toisin. Mutta asiat on ratkaistava. Se onnistuu vain pitämällä kiinni yhteisesti sovituista pelisäännöistä.

Hyvät kuulijat! Vaikka emme ole poikkeusoloissa, ovat olot kuitenkin monin tavoin poikkeukselliset. Viisas varautuu siihen, että poikkeuksellisuudesta voi tulla toistuva kokemus. Viime vuosina turvallisuusympäristössä on nähty uusia ilmiöitä, jotka antavat aihetta valmiutemme tarkasteluun. Laajamittainen, vihamielisten ulkopuolisten tahojen organisoima maahantulo on tästä yksi esimerkki.

Jag har redan tidigare framfört att det är nödvändigt att hela tiden vara ajour med säkerhetsläget. Vare sig det är fråga om hybridpåverkan eller annan omfattande påverkan är detta en klar utmaning för Finland. Framförhållning och vaksamhet behövs också i lagstiftningsarbetet. Om vi ständigt förlitar oss på det gamla kan vi bli ett attraktivt mål för olika typer av påverkan eller aktivitet.

Olen jo aikaisemmin kantanut huolta siitä, että turvallisuustilanne vaatii jatkuvaa ajan tasalla oloa. Puhutaanpa hybridistä tai muusta laaja-alaisesta vaikuttamisesta, haaste Suomelle on selvä. Ennakointia ja valppautta kysytään myös lainsäädäntötyössä. Tuudittautuminen vanhaan voi tehdä meistä houkuttelevan kohteen monenlaiselle vaikuttamiselle ja toiminnalle.

On merkille pantavaa, että ajassamme näkyy huomattavan paljon pyrkimystä suojautumiseen. Meille läheiset Pohjoismaat tehostavat kansalliseen turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöään ja kehittävät yhteiskunnan kestävyyttä. On havahduttu siihen, että ihmisoikeuskeskeisyyttä on myös omien kansalaisten varjelu pahalta.

Vihdoin käynnistynyt, parlamentaarisessa yhteistyössä tehtävä valmiuslain uudistustyö on tässä ajassa tarpeellinen aloite. Maailma tapahtumineen ei kuitenkaan välttämättä odota, että saamme valmiutemme ja lakimme kaikessa rauhassa kuntoon. Kaikissa asioissa ei ole viisautta kiiruhtaa hitaasti.

Arvoisa puhemies! Hyvät Suomen kansan edustajat! Olen tänään muistuttanut siitä poikkeuksellisen painavasta vastuusta, joka meihin kaikkiin näinä aikoina kohdistuu. Haluan samalla kuitenkin myös kiittää suomalaisia niistä uhrauksista, joita kuluneet kaksi vuotta ovat kaikilta vaatineet.

PTK 1/2022 vp Liite 6A

Haluan lisäksi kiittää koko eduskuntaa siitä suuresta työstä, jota olette kuluneen vuoden aikana tehneet. Eduskunta on tarvittaessa kokoontunut ylimääräisiin istuntoihin, ja se on pitänyt yllä valmiutta säätää nopeasti lakeja, joilla koronaepidemiaa on hoidettu ja muihin uusiin tilanteisiin on vastattu. Myös eduskunnan puhemiehistö on hoitanut tonttiaan puemies Vehviläisen johdolla kunnioitettavasti.

Avslutningsvis vill jag tacka hela riksdagen för det stora arbete ni har gjort under det gångna året. Även riksdagens presidium har under ledning av talman Vehviläinen skött sitt uppdrag på ett berömvärt sätt.

Jag lyckönskar presidiet för det stöd ni fått. Jag önskar er alla framgång och visdom i ert krävande arbete för Finlands bästa. Härmed förklarar jag riksmötet 2022 öppnat.

Onnittelten puhemiehistöä saamanne tuen johdosta. Toivotan teille menestystä ja viisautta vaativassa työssänne Suomen hyväksi. Julistan vuoden 2022 valtiopäivät avatuiksi.

Eduskunnan puhemies Matti Vanhanen vastasi avauspuheeseen:

Arvoisa tasavallan presidentti, ärade republikens president! Avaamme tänään vaalikauden viimeiset valtiopäivät tilanteessa, jossa vuoden näkymä eteenpäin on epäselvä ja jossa päätöksentekokykyä tarvitaan.

Covidin nimellä tunnettu kulkutauti on kahden vuoden aikana muuttanut useaan kertaan muotoaan, ja epidemian eri vaiheissa on pitänyt löytää kulloiseenkin tilanteeseen parhaiten toimivat keinot. Taudin tukahduttamisesta ei ole ensimmäisen tautikevään jälkeen enää puhuttu, vaan tavoite on selvittää siitä mahdollisimman vähin vaurioin. Toivottavasti nyt olisi käynnissä aalto, jonka jälkeen taudin voima pysyvästi heikkenee. Mutta tätä emme voi tietää. Kyllästymisestä huolimatta meidän kaikkien on päättäjinä, viranomaisina ja kansalaisina jaksettava vastata aina kuhunkin tilanteeseen.

En bevekelsegrund för det organiserade, kollektiva samhället är att det i den här typen av svåra situationer kan sätta de mest utsatta medborgarnas intressen framför individens frihet. Denna vägning mellan kollektiva och individuella intressen pågår ständigt, och ansvaret ligger hos oss folkvalda.

Järjestäytynyt kollektiivinen yhteiskunta on olemassa siksi, että se tällaisissa tilanteissa kykenee asettamaan oikeasuhtaisesti hauraimmassa asemassa olevien kansalaisten edun yksilöiden vapauden edelle. Tätä punnintaa joudumme koko ajan tekemään, ja se on meidän vaaleilla valittujen vastuulla.

Tautitilanteen takia velan ja rahan määrää on maailmantaloudessa entisestään kasvatettu valtavasti. Jokainen tietää, että silläkin on seurauksensa. Alussa sillä on tarkoituksensa mukaan toimintoja ylläpitävä ja elvyttävä vaikutus. Mutta viiveellä omaisuusarvojen heilahTELUSTA, riskien kasvusta ja rahan arvon muutoksista aiheutuu seurauksia, joiden mittakaa-

PTK 1/2022 vp Liite 6A

vaa tai ajoitusta ei kukaan osaa ennakoon tietää. Seurauksia varmasti syntyy, ja niihin pitää olla kyky oikea-aikaisesti vastata.

Kolmas valtiopäivien alkua varjostava tekijä liittyy turvallisuustilanteeseen. Venäjän toiminta Ukrainan rajalla ja vaatimukset vuosikymmeniä voimassa olleiden Euroopan turvallisuutta kannattavien periaatteiden muuttamiseksi aiheuttavat epävarmuutta. Valtiokoneistomme on kyettävä tässäkin toimimaan reaaliajassa.

Näiden kolmen ajankohtaisen kysymyksen ohessa meiltä edellytetään päätöksentekokykyä erityisesti kahteen pidemmän ajan haasteeseen vastaamiseen: tarvitsemme systemaattisia toimia ilmastonmuutokseen ja oman taloutemme kestävyYTEEN liittyen.

Kaikessa tässä vahtivuoromme kansan valitsemina edustajina jatkuu täysipainoisena seuraavaan vaalipäivään saakka, eikä vaalien läheisyys kasvavista väittelyhaluistamme huolimatta saisi tukahduttaa päätöksentekokykyämme.

Denna riksdag och de ledamöter som deltog i den ekonomiska saneringen under förra valperioden har ovanligt omfattande erfarenhet av att möta kriser. Det är snart ett kvartssekel sedan vår nuvarande grundlag stiftades. Nu kan det vara dags att se tillbaka på vad som hänt under den tiden och bedöma om vårt system ger den beslutsförmåga som krävs i dagens värld.

Jag föreslår inte att vi under detta riksmöte ska dra upp riktlinjerna för kommande ändringar, men det lönar sig att utnyttja den erfarenhet och livsvisdom som finns samlad här. Alla partier och riksdagsgrupper kunde reflektera över dessa frågor, så att resultatet av detta tankearbete kunde utnyttjas under nästa valperiod.

Tällä eduskunnalla ja viime vaalikauden talouden korjausvaiheessa mukana olleilla edustajilla on poikkeuksellisen laaja kokemus kriiseihin vastaamisesta. Nykyinen perustuslakimme tulee kohta neljännesvuosisadan ikään, ja ehkä se on sopiva aikajänne, johon peilaten meillä pitää olla kyky arvioida, onko järjestelmämme päätöksentekokyvyn kannalta ajan vaatimassa kunnossa. En ole esittämässä, että tämän eduskuntakauden aikana ryhdyttäisiin mahdollisten muutosten linjaamiseen, mutta nyt koolla olevien kokemus ja elämäntäviisaus kannattaa hyödyntää siten, että kaikissa puolueissa ja eduskuntaryhmissä tehtäisiin ajatustyötä, jonka tulokset voitaisiin ensi vaalikaudella hyödyntää.

Ensiksi, me jokainen tiedämme, kuinka korona-aikana on ollut reagointia vaativia tarpeita, joissa on mitattu perustuslainkin tulkintoja eikä aina ehkä ole kyetty päättämään toimivimman ratkaisuun. Aikaa on palanut, ja usein toimenpiteisiin on päästy, ei ennakoivasti vaan ehkä hieman myöhemmin. Myös kysymys poliittisen johdon ja viranomaisvallan välisestä suhteesta on hyvä käydä läpi kaiken nyt kokemamme jälkeen. Valmiuslain uudistamistarvehan on jo tiedostettu laajalti.

Toiseksi, kokemusarviointia olisi käytettävä nyt myös siihen, miten pystyisimme tarkoituksenmukaisimmalla tavalla vastaamaan mahdollisiin talouskriiseihin, joissa niissäkin itse asettamamme turvamuurit saattavat osoittautua väärään kohtaan rakennetuiksi ja joi-

PTK 1/2022 vp Liite 6A

hin vastaamiseksi perinteisen politiikan ideologiset jännitteet heijastuvat eri kriiseistä ehkä kaikkein voimakkaimmin.

Kolmanneksi, turvallisuuspolitiikassa päätöksentekokyky on myös säilytettävä kaikissa tilanteissa ilman, että se uhkaa tukahtua keskinäiseen väittelyyn, jota sisäisellä ja ulkoisella trollauksella kyettäisiin hämmentämään. Me olemme vaalikausien ajan kyenneet erittäin laajaan yhteisymmärrykseen laadittaessa ulko- ja turvallisuuspoliittisia selontekoja - toivottavasti tämä yhteinen kyky löytää ratkaisuja säilyy myös, mikäli tilanne Euroopassa kriisiytyy. Tämäkin on aihe, josta eri eduskuntaryhmissä on syytä säännöllisesti keskustella: mitä kukin on ajatellut, kun yhteiset muotoilut selontekoihin on kultavaa'alla kirjoitettuina hyväksytty.

Turvallisuuspolitiikassa hallituksen tehtävänä on pitää eduskunta tarkasti informoituna siitä, mitä tapahtuu ja mihin linjauksiin Suomi tasavallan presidentin ja hallituksen yhteistoinnilla on kulloinkin päätyntä tai valmistautumassa. Tämän rinnalla eduskunnassa arvostetaan korkealle tasavallan presidentin kaudellaan osoittamaa halua omalta puoleltaan informoida puolueiden puheenjohtajia ja keskeisiä valiokuntiamme. Tällä kaikella on merkitystä myös siksi, että eduskunta kykenisi tarvittaessa täyttämään kymmenen vuotta sitten perustuslain muutoksella vahvistetun asemansa vaikeissa ulkopoliittisissa tilanteissa.

Eduskunta on omassa työssään joutunut myös sopeutumaan epidemian olosuhteisiin ja uudistanut työskentelytapojaan paljon. Oman työnsä uudistamisella eduskunnan pitää tietysti tähdätä siihen, että työssämme kyetään keskittymään olennaisimpaan ja kykenemme tekemään työmme huolella ja säilyttämme päätöksentekokyvyn kaikissa tilanteissa. Eduskunta on ollut myös hyvä esimerkki koko yhteiskunnalle suuresta organisaatiosta, joka on kyennyt täyttämään tehtävänsä ilman, että tämän talon sisälle olisi syntynyt tartuntaketjuja.

Kun pohditaan suomalaisen yhteiskunnan toiminta- ja päätöksentekokykyä erilaisten kriisien oloissa, emme voi ohittaa myöskään kysymystä päätöksenteon oikeutuksesta - legitimitetistä. Alhainen äänestysaktiivisuus EU-vaaleissa, aluevaaleissa ja kunnallisvaaleissa kertoo siitä, että olemme menettäneet yhteyttä päätöksenteon ja puolen kansan välillä. Tässä on kyse järjestelmää hitaasti rapauttavasta kehityksestä, jonka edessä on syytä pysähtyä miettimään.

Usein on keskusteltu myös vaalien lukumäärästä. Sekin saattaa olla olennainen kysymys. Demokratiamme perustuu siihen, että meillä on puolueiden tuhansilla vapaaehtoisilla intoa ja voimaa organisoida vaalityö ja tapaamiset äänestäjien kanssa. Väsymystä saattaa siis olla sekä vaalityöntekijöiden että äänestäjien keskuudessa.

Mahdollinen vaalien yhdistäminen edellyttää laajahkoa parlamentaarista yhteisymmärrystä. Tässäkin aiheessa rohkaisisin nyt eduskuntaryhmiä ja puolueita ensin omassa piirissä käytävään pohdiskeluun, jotta syntyy valmius ryhtyä tuumasta toimeen, jos niin halutaan. Mikäli vaaleja halutaan yhdistää, on syytä kuitenkin muistaa kaksi kiinnekohdtaa. Ensimmäinen on se, että eduskunnan kohdalla on pidettävä yllä eduskunnan hajotusmahdollisuus, joka toteutuessaan aina muuttaa vaalirytmii. Siksi muiden vaalien liittäminen siihen aiheuttaisi vaikeuksia. Myöskään EU:n parlamentin viiden vuoden kauteen tai ajankoh-

PTK 1/2022 vp Liite 6A

taan emme voi tehdä muutoksia. Mutta jos tahtoa on, voitaisiin eri toimielinten kausien pituutta joko lyhentää tai pidentää ja hakea sen avulla yhdistämismahdollisuuksia.

Ehkä tärkeintä kuitenkin on se, että yhteiskunnan asioista puhutaan selkeästi, syy-seuraussuhteet ymmärtäen, tosiasioista kiinni pitäen, tahallista väärinymmärrystä oikaisten ja tekemällä aina selväksi se, mistä mikin päätöksenteon taso ja taho vastaavat. Tässä puhumiseen liittyvässä vastuussa ja velvollisuudessa eduskunnan täysistunto on tärkein areenamme.

Låt mig än en gång få tacka er för tankarna i ert öppningsanförande och samtidigt framföra riksdagens hälsning och försäkran om dess högaktning.

Pyydän saada vielä kerran kiittää avauspuheenne ajatuksista ja esittää teille eduskunnan tervehdyksen ja kunnioituksen osoituksen.

Tasavallan presidentti saatettiin ja eduskunnan puhemies poistui istuntosalista.

Avajaiset päättyivät.
